

BRIGT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019–2020

Handleplanen er et statusdokument og opfølgingsværktøj for de otte bornholmermål, der fungerer som retningsgivende for de indsatser Bornholms Regionskommune arbejder med for at indfri Bornholmermålene. Handleplanen er desuden det retningsgivende dokument for den mere specifikke Bright Green Island indsats.

For samarbejdspartnere har handleplanen desuden den værdi, at BRK tydeligt kan sige: det gør vi, som invitation og inspiration til et partnerskab for at indfri Bornholmermålene.

De fire fyrtårne i Bright Green Island visionen er for BRK:

- CO₂-neutral El-produktion i 2025
- Affaldsfri i 2032
- 20 % Økologisk jord
- Grøn mobilitet

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

MÅL #1 ERHVERV

Vi gør grønne løsninger til et særkende for Bornholm. Vi skaber udvikling og omsætning ved at udnytte øens bæredygtige vækstpotentiale til at tiltrække ny viden, nye partnerskaber, nye virksomheder, ny kapital og nye tilflyttere til øen.

Indsatser	Ejer eller driver	Ansvarligt BRK center	Status	Finansiering
Energieffektiviseringer og grønne forretningsmodeller Igennem projekt Bæredygtig Bundlinje Bornholm (2018-2020), øges energieffektiviseringer og udvikles grønne forretningsmodeller i 30 små og mellemstore virksomheder	Gate 21	BGI-kontakt punkt, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	Implementering i gang med de deltagende virksomheder	Struktur-fondsprojekt 2018-2020
Grønne kommunale indkøb I budgetforliget for 2019 blev det besluttet, at der skal udarbejdes en ”grøn indkøbspolitik”. Der pågår et arbejde med at revidere den nuværende udbuds- og indkøbsstrategi, og en grøn indkøbspolitik vil blive en del af denne. Derudover vil der blive et overblik over grønne tiltag i eksisterende udbud og indkøb.	BRK	Center for Økonomi og Personale	ØEPU får forelagt en sag med procesplan på sit møde i marts 2019.	Der er afsat 50.000 kr. i budget 2019.

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

MÅL #2 FAKTA

Vi vil udvikle modeller, der giver et tydeligt billede af, hvor langt vi er kommet med den grønne omstilling. På den måde får fremtidens politiske prioriteringer mere effekt. Ved at føre regnskab med vores grønne omstilling kan vi skabe lokalt engagement, vi kan sikre det bornholmske erhvervsliv vigtig viden - og samtidig styrke branding af Bornholm.

Indsatser	Ejer eller driver	Ansvarligt BRK center	Status	Finansiering
Tværkommunal datasammenligning Energi- og CO2 regnskab i samarbejde med andre kommuner og regioner	Gate21	Center for Natur, Miljø og Fritid	BRK er i dag "Klimakommune", hvor vi har forpligtet os til at nedbringe vores CO2 udslip med 3 % hvert år. BRK er blevet inviteret til at deltage i et tværkommunalt udviklingsarbejde, hvor måler er at man kan sammenligne data på tværs af de danske kommuner. Det skal afklares om det er et politisk ønske at BRK deltage.	Opprioriteringsforslag?

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

MÅL #3 CO2 NEUTRAL

Store dele af vores energiforbrug kommer i dag fra CO₂-neutrale og bæredygtige kilder – og Bornholm fungerer i dag som det gode eksempel i forhold til den globale klimadagsorden. Den position skal fastholdes og udbygges – ultimativt skal vi gå så langt som at binde mere CO₂, end vi forbruger.

Indsatser	Ejer eller driver	Ansvarligt BRK center/ rolle	Status	Finansiering
Energieffektiv Gadebelysning Omlægning til LED-belysning med bevægelses-sensorer, som regulerer lysniveauet.	BRK	Center for Ejendomme og Drift	Under implementering	Er bevilget
Grøn revidering af BRKs Ejendomsstrategi Energirenovering af de kommunale bygninger Styring af 'kloge kvadratmetre' i kommunen kobles til den grønne dagsorden.	BRK	Center for Ejendomme og Drift	Revideret udgave af Ejendomsstrategi for BRK forventes klar ultimo 2019.	Inden for rammen samt allerede bevilgede ESCO midler
Bornholm viser vej – Affaldsfri 2032 Kortsigtede fokusområder: Udfasning af småt brændbart på containerpladserne Affaldssorteringsløsninger tilpasset lokale forhold Affaldsløsninger for erhvervslivet (i samarbejde med det private) Internet-of-things (ITO) og 'waste-on-demand'	BRK	BOFA, Center for Natur, Miljø og Fritid	Planlægnings- og forsøgsfasen.	Enkelte indsatser er inden for det gebyrfinansierede område, andre skal finansieres af eksterne midler.
Bæredygtigt service I BRK arbejder vi for at anvende emballage og service med den lavest mulige miljømæssige påvirkning, hvilket i videst muligt omfang indarbejdes i BRKs grønne indkøbspolitik.	BRK	Center for Økologi og Personale og Center for Ejendomme og Drift	Under implementering	Inden for rammen

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

<p>Vedvarende energi – løsninger der er folkelig forankret Gennem projektet Insulae (2019-2022) arbejdes med: Folkelig forankring ved implementering af ny teknologi Udvikling af sammenhængende investeringsmodel (i samarbejde med BEOF)</p>	BRK	BGI-kontaktpunkt, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	<p>Projektstart forår 2019.</p> <p>Arbejdet kan kobles til yderligere to projekter såfremt disse ansøgninger imødekommes.</p>	<p>Inden for rammen samt gennem Insulae-projektet, EU-midler, 2019-2022 samt evt. 2 yderligere mindre projekter (afklaring forår 2019)</p>
<p>Affaldsordninger fra 2021 Nye affaldsordninger for borgerne fra 2021, jf. Regeringens Ressourcestrategi ”Danmark uden affald”.</p>	BRK	BOFA, Center for Natur, Miljø og Fritid	Udbud forventes maj 2019.	Affaldsordninger finansieres via takster.
<p>Øget genanvendelse i kommunen Øge andel af genanvendelse og genbrug i kommunens institutioner, kontorer og øvrige lokaliteter</p>	BRK	BOFA, Center for Natur, Miljø og Fritid	Projektet forventes igangsat lige efter sommerferien 2019.	Inden for rammen af allerede bevilgede projekter.

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

MÅL #4 MOBILITET

Biler, busser, traktorer, lastbiler og motorcykler står for den største del af vores CO₂-udslip. Én af løsningerne er flere elbiler, el-motorcykler, brintbiler, gasbusser og -lastbiler på de bornholmske veje. Der er samtidig et stort potentiale i at modne den teknologi, som i dag findes til intelligent samkørsel - f.eks. via et samarbejde mellem det private og de offentlige transportsystemer.

Indsatser	Ejer eller driver	Ansvarligt BRK center/ rolle	Status	Finansiering
Omstilling af al kollektiv trafik og offentlig kørsel til el/fossilfri brændstof inden 2025 Infrastruktur (ladestandere mv.) Køretøjer Brugeroplevelse	BRK	Center for Ejendomme og Drift	Undersøgelser pågår og afventer politisk beslutning, forventes ultimo 2019	Inden for rammen
Understøtter omstilling til elbiler på hele øen Opgradering af infrastrukturen af lademuligheder for elbiler til gavn for private, turister, erhverv og det offentlige. Gennem EU projektet CAR (2019-2021), arbejdes med løsninger til infrastruktur herunder installation af ladere i øens større byer og samlingspunkter.	BRK	Center for Ejendomme og Drift	Implementering af projektet er i gang, første lader indviet forår 2019.	Er bevilget, EU-projekt 2019-2021
Flådestyring af de offentlige køretøjer til at sikre optimal bæredygtig drift.	BRK	Center for Ejendomme og Drift	Gennemført. Der pågår løbende udvikling	Inden for rammen

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

<p>Reduktion af CO2 udledning i transportsektoren herunder omstilling til el-biler Fokus og afdækning af: Hurtigere omstilling til el-biler i det bornholmske erhvervsliv og privatbilisme Initiativer der understøtter øget samkørsel på øen, f.eks. gennem en app. Samtænke offentlig og privat transport i videst mulige omfang</p>	BRK	BGI-kontakt-punkt, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	Bredt temamøde om mobilitet, i løbet af 2019	Inden for rammen
<p>Kør grønt-kursus Kurser i energieffektiv kørsel udbydes til relevante medarbejdere i kommunen</p>	BRK	BGI-kontakt-punkt, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	Planlægge kurser, gennemføres efteråret 2019	Bruger finansieret

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

MÅL #5 BOLIG

Vi ønsker energieffektivitet i øens smukke, gamle og unikke huse - samtidig med at vi bevarer husenes identitet og Bornholms særlige bymiljøer i købstæder og landsbyer. Der skal også være plads til udvikling af boligtyper - og miljøer til glæde for både nuværende og nye bornholmere.

Indsatser	Ejer eller driver	Ansvarligt BRK center/ rolle	Status	Finansiering
Styrker grundlaget for at kunne sikre bevaringsværdige bymiljøer og boliger Indsatser der understøtter bæredygtig udvikling af bymiljøer og boliger, som beskrevet i BRK's Boligpolitik.	BRK	Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	Boligpolitik til politisk behandling marts 2019, herefter udarbejdes implementeringsplan.	
Genbrug af lokale byggematerialer Igennem projektet BYG 360 (2018-2019) gennemføres: Cirkulær nedrivning af gamle bygninger, i partnerskab mellem kommunen, BOFA og lokale virksomheder. markedsundersøgelse for genbrugte/genanvendte materialer Materialeværket, der har borgerrettede aktiviteter, workshop, netværk, demonstrationsbygninger.	BRK	Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	Implementering i gang.	Projektfinansieret 2018-2019.
Energirigtig renovering Kommunal pulje på 1,9 mio., hvor der kan ansøges om tilskud til energirigtig renovering i private huse og gårde	BRK	Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	Puljen forventes åben for ansøgninger forår 2019.	Er bevilget, skal benyttes inden feb. 2020

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

MÅL #6 FØDEVARER

Vi vil fastholde og udvikle Bornholms lange tradition for fødevarer af høj kvalitet. På den måde skaber vi nye arbejdspladser, økonomisk vækst og grøn innovation. Vores fødevarer udgør en hjørnesten i den grønne omstilling - og er samtidig en vigtig del af det danske spisekammer. Bornholmske fødevarer er i rivende udvikling og mødes med en stor og stigende opmærksomhed fra de udenlandske markeder.

Indsatser	Indsats driver/ejer	Ansvarligt BRK center/ rolle	Status	Finansiering
<p>BRK gennemfører sin del af Bornholms føde-varestrategi 2017-2025</p> <p>20 % økologisk jord: Dette gennem dialog mellem kommunen med landbruget om realisering af målet, herunder afdækning af analysebehov, fondsansøgninger etc.</p> <p>Kommunens jorde udbydes til økologisk for-pagtning.</p>	GB/BFL/BRK	Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	<p>Arbejdet med nye forpagtningsaftaler fortsættes</p> <p>KBU følger op på 20 % målet i efteråret 2019</p>	Inden for rammen.
<p>Vi arbejder systematisk med økologi og lokale fødevarer i de offentlige køkkener samt på at udvikle bæredygtig køkkendrift.</p> <p>Indsatser:</p> <p>Opretholdelse af det økologiske sølvspisemærke (60-90 % økologi)</p> <p>Forøge forbruget af lokale fødevarer</p> <p>Minimere madspild til max 10 % af samtlige måltider i 2020</p>	BRK	Center for Sundhed	Implementering i gang. Status samt plan for det videre arbejde forventes politisk behandlet efterår 2019	Inden for rammen

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

MÅL #7 NATUR

Vi vil bevare og udvikle den helt unikke bornholmske natur. Naturen er rygraden i vores selvopfattelse- og gør Bornholm attraktiv for turister og tilflyttere. Naturen spiller samtidig en stor rolle i den grønne omstilling. En større diversitet i naturen kan medvirke til at binde og reducere f.eks. CO2 og kvælstoffer i atmosfæren.

Indsatser	Indsats driver/ejer	Ansvarligt BRK center/ Rolle	Status	Finansiering
<p>Bornholms Regionskommune arbejder med at øge den lokale biodiversitet bl.a. gennem naturforbedring for friluftsliv Klemensker, naturpleje og vandløbsforbedringer Naturstyrelsens projekt med reetablering af Ek-kodalens moser - fra 30 til 150 hektar.</p>	BRK	Center for Natur, Miljø og Fritid	Kommunalbestyrelsen har årligt afsat 600.000 kr. til biodiversitetspuljen. For disse midler gennemføres projekter der øger naturindhold og biodiversitet fx oprensning af søer og naturpleje. Eller der støttes projekter ansøgt fra foreninger og private.	Inden for rammen
<p>Udvikler lokalmiljøer i respekt for naturen gennem strategiske partnerskaber: 'Helhedsplan Allinge/områdefornyelsesprojekt Allinge' samt Helhedsplaner i Nexø, Aakirkeby og Rønne</p>	BRK	Center for Natur, Miljø og Fritid	Implementering i gang	Er bevilget
<p>Bornholms Grønne Bølge Større projekt omkring etablering af et sammenhængende naturområde på tværs af Bornholm.</p>	BRK	Center for Natur, Miljø og Fritid	Der gennemføres i øjeblikket med støtte fra Nordea et planlægnings- og analyseprojekt for gennemførelse af den grønne bølge. Når dette projekt er afsluttet, forventer BRK at skulle beskrive og fundraise til et større implementeringsprojekt, der kan strække sig over fx 10-15 år.	Delvist finansieret.

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

MÅL #8 ALLE MED

Bornholms grønne omstilling kræver involvering, engagement og sved på panden af borgere og erhvervsliv. Alle med en relation til Bornholm – bornholmere, turister, samarbejdspartnere – skal inviteres til at deltage i og udvikle projektet, samt agere som ambassadører for den kloge, grønne ø i Østersøen.

Indsatser	Driver eller ejer	Ansvarligt BRK center/ rolle	Status	Finansiering
Grøn Dannelse Integrere bæredygtighed i dannelsesbegrebet for leg og læring for bornholmske børn 0-18 år. Fx uddanne klimaborgere, tilbyde skolerne et brand omkring klimaborger fra 0-7. kl., en grøn kanon, á la madskolen, konceptskoler	BRK	Center for Skole, Center for Bøn og Familie	Udarbejdes en fælles plan for dagtilbud og skole, integrere bæredygtighed i læreplaner for dagtilbud og folkeskole. Igangsættes forår 2019	Inden for rammen
Udvikler årlig temaugle i skolerne og øvrige tiltag i skolerne med fokus på Bright Green Island og bæredygtighed Målet er at integrere tankegange i den daglige undervisning, der hvor det giver mening samt i forbindelse med temauger og projektopgaver.	BRK	Center for Skole	Med udgangspunkt i "Fælles indsats for folkeskolerne på Bornholm" skal de enkelte skoler udarbejde en udviklingsplan der også skal integrere bæredygtighed og Bornholmermålene.	Inden for rammen
Inddrager det offentlige rum i formidlingen af Bright Green Island visionen Integrere grønne løsninger, inspiration og formidling hvor oplagt. Fx på kommunens biblioteker, borgerservice og øvrige lokaliteter. Samt i samarbejde med øens partnere.	BRK	BGI-kontaktpunkt, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	Afklaring forår 2019: Hvordan BGI Inforostandere kan udvikles. Afklaring med Rønne Havn, hvordan BGI kan integreres og synliggøres i forbindelse med den nye velkomstkaj for kysttogsturisme Fokus i 2020: BRK's lokaliteter	Inden for rammen

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

<p>Skraldedarieret Etablering af faciliteter til gæster. Skraldedarieret skal muliggøre værkstedsaktiviteter og leg med affald, samt visualisere historien om cirkulær økonomi vs. lineær økonomi.</p>	BRK	BOFA, Center for Natur, Miljø og Fritid	Søge 100 % ekstern finansiering til byggeri.	Forprojekt finansieret af RealDania
<p>BRK som proaktiv inspirator i mødet med borgerne og ansatte I BRKs forskellige centre formidles grønne fakta, inspiration, opfordringer mv., der hvor kommunen naturligt møder borgerne og ansatte i forvejen.</p>	BRK	BGI-kontaktpunkt, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat	Afdække hvordan dette arbejdes bedst gribes an på tværs af kommunen. Oplæg efterår 2019.	Indenfor rammen
<p>Involvering af borgere i tilbud i grønne indsatser Tilbud under Center for Job, Udvikling og Rekruttering, hvor der arbejdes med bæredygtighed og bornholmermålene: Genbrugsværksted/Genbrugsbutik Miljøpedeller Kantinen Vibegård Styrk din sundhed</p> <p>Tilbud under Center for psykiatri og handicap, danne et frivilligt korps til oprydning i naturen efter aktiviteter. Første indsat bliver på Wonderfestiwall.</p>	BRK	Center for Job, Uddannelse og Rekruttering Center for Psykiatri og handicap	<p>Tilbud under Center for Job, Udvikling og Rekruttering: Første skridt er at udvikle historiefortælling for Genbrugsværksted "Fra Skrot til Slot". igangsættes forår 2019 samt for de øvrige tilbud, i gang sættes efteråret 2019</p> <p>Tilbud under Center for psykiatri og handicap: Der har været afholdt rekrutteringsmøder på flere tilbud under Psykiatri og Handicap og der er ca. 15 borgere som allerede har meldt sig. Aktiviteten koordineres med Wonderfestiwall for 2019.</p>	Inden for rammen

BRIGHT GREEN ISLAND OG BORNHOLMERMÅLENE

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNES HANDLEPLAN 2019-2020

<p>Bornholms Uddannelsesstrategi</p> <p>Strategien søger at finde nye veje til at benytte øens særlige muligheder og styrkepositioner, fx demokrati, innovation og grøn dannelse med udgangspunkt i Folkemødet, innovative iværksætttermiljøer og Bright Green Island-strategien.</p> <p>Strategien er lavet i fællesskab mellem kommunen, uddannelsesinstitutionerne på Bornholm samt arbejdsmarkedets parter – og i fællesskab skal øens fulde potentiale på uddannelsesområdet udfoldes.</p>	BRK	Center for Job, Uddannelse og Rekruttering	Strategien bliver politisk behandlet forår 2019. Handleplanen under strategien udarbejdes parallelt, implementering igangsættes forår 2019	Inden for rammen.
--	-----	--	--	-------------------